

ENERGIAPOLITIKA: ÁLTALÁNOS ELVEK

Az energiapolitika területén az EU előtt olyan kihívások állnak, mint az importfüggőség, a korlátozott diverzifikáció, a magas és változékony energiaárak, a növekvő energiaigény, a termelő és tranzitországokban fennálló biztonsági kockázatok, az éghajlatváltozásból fakadó növekvő fenyegetettség, a dekarbonizáció, az energiahatékonyság területén elért lassú előrehaladás, a megújuló energiaforrások részesedésének növelésével kapcsolatos kihívások, valamint az átláthatóbb, integráltabb és összekapcsoltabb energiapiacok szükségessége. Az uniós energiapolitika középpontjában az energiaunió kiteljesítésére irányuló különféle intézkedések állnak.

JOGALAP

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 194. cikke.

Különös rendelkezések:

- Az ellátás biztonsága: az EUMSZ 122. cikke;
- Energiahálózatok: az EUMSZ 170–172. cikke;
- Szén: a 37. sz. jegyzőkönyv tisztázza az Európai Szén- és Acélközösséget létrehozó szerződés 2002-es lejártából eredő pénzügyi következményeket;
- Atomenergia: az atomenergia területén a legtöbb uniós intézkedés jogalapjául az Európai Atomenergia-közösség létrehozásáról szóló szerződés (Euratom-Szerződés) szolgál.

Az energiapolitikát érintő egyéb rendelkezések:

- Belső energiapiac: az EUMSZ 114. cikke;
- Külső energiapolitika: az EUMSZ 216–218. cikke.

CÉLKITŰZÉSEK

Az [energiaunió](#) (2015) értelmében az EU energiapolitikájának öt fő célja a következő:

- Európa energiaforrásainak diverzifikálása, az energiabiztonság garantálása az uniós országok közötti szolidaritás és együttműködés révén;
- a teljes mértékben integrált belső energiapiac működésének biztosítása, lehetővé téve az energia EU-n belüli szabad áramlását a megfelelő infrastruktúra révén, műszaki vagy szabályozási akadályok nélkül;

- az energiahatékonyság javítása és az energiaimporttól való függés csökkentése, a kibocsátások csökkentése, valamint a munkahelyteremtés és a növekedés ösztönzése;
- a gazdaság dekarbonizációja és az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság irányába történő átalakulás a Párizsi Megállapodással összhangban;
- a karbonszegény és a tisztaenergia-technológiákkal kapcsolatos kutatás előmozdítása, valamint a kutatás és az innováció előtérbe helyezése az energetikai átállás ösztönzése és a versenyképesség javítása érdekében.

Az EUMSZ 194. cikke megosztott hatáskör alá rendeli az energiapolitika egyes területeit, ami a közös energiapolitika felé való elmozdulást jelzi. Ugyanakkor valamennyi tagállam megőrzi a jogát az energiaforrások kiaknázására vonatkozó feltételek meghatározására, továbbá a különböző energiaforrások közötti választásra és energiaellátásuk általános szerkezetének meghatározására (194. cikk, (2) bekezdés).

EREDMÉNYEK

A. Általános szakpolitikai keret

A jelenlegi európai energiapolitika a 2015 februárjában közzétett, [energiaunióra](#) vonatkozó stratégián alapul, amelynek célja egy olyan energiaunió kiépítése volt, amely biztonságos, fenntartható, versenyképes és megfizethető energiaellátást biztosít az uniós háztartások és vállalkozások számára. Az Unió 2030-ra kitűzött, energiával kapcsolatos jelenlegi céljai a következők:

- a megújuló energiaforrások arányának 42,5%-ra történő növelése a végsőenergia-fogyasztásban, célul tűzve ki a 45% elérését;
- az (indikatív) primerenergia-fogyasztás és a végsőenergia-fogyasztás 11,7%-os csökkentése a 2020-as előrejelzésekhez képest, ami legfeljebb 992,5, illetve 763 millió tonna olajegyenértéknek (Mtoe) felel meg;
- az EU villamosenergia-rendszerei legalább 15%-ának összekapcsolása.

Az energiára vonatkozó jelenlegi európai szabályozási keret az EU nagyszabású „[Irány az 55%!](#)” intézkedéscsomagjára épült, amelynek eredeti célja valamennyi éghajlat- és energiapolitikai célkitűzés összehangolása volt. Ezt később módosította a [REPowerEU terv](#), amelynek célja az orosz fosszilis tüzelőanyagoktól való függőség gyors és teljes megszüntetése volt.

A keret több intézkedést foglal magában, amelyek a következő területekre terjednek ki: a megújuló energia előmozdítása ([\(EU\) 2018/2001 irányelv](#)), az energiahatékonyság ([\(EU\) 2018/2002 irányelv](#)), irányítás és villamosenergia-rendszerösszeköttetés ([\(EU\) 2018/1999 rendelet](#)), a villamosenergia-piac szerkezete ([\(EU\) 2019/944 irányelv](#) és [\(EU\) 2019/943 rendelet](#)), a kockázatokra való felkészülés ([\(EU\) 2019/941 rendelet](#)), az épületek energiahatékonysága ([\(EU\) 2018/844 irányelv](#)), a dekarbonizált gáz- és hidrogénpiacok ([2009/73/EK irányelv](#) és [715/2009/EK rendelet](#)), az energia adóztatása ([2003/96/EK irányelv](#)), a transzeurópai energiaipari infrastruktúrák ([\(EU\) 2022/869 rendelet](#)), az energiaszabályozók együttműködése ([\(EU\) 2019/942 rendelet](#)), az

elemek és akkumulátorok ((EU) 2023/1542 rendelet), az Egyesült Királyság Unióból való kilépését követő változások ((EU) 2019/504 határozat), valamint a légi és tengeri közlekedésre vonatkozó kezdeményezések ((EU) 2023/2405 rendelet és (EU) 2023/1805 rendelet). A jelenlegi keret értelmében az uniós országoknak 10 évre szóló integrált [nemzeti energia- és klímaterveket](#) kell kidolgozniuk a 2021 és 2030 közötti időszakra, kétévente jelentést kell benyújtaniuk az elért eredményekről, valamint következetes [hosszú távú nemzeti stratégiákat](#) kell kidolgozniuk a megállapodás szerinti energiacélok és a Párizsi Megállapodás céljainak elérése érdekében.

A REPowerEU terv módosításainak eredményeként az energiapolitikai keretet kibővítették, így az magában foglalja a gáztárolók tél előtti 90%-os minimális feltöltési szintjére vonatkozó szabályokat ((EU) 2022/1032 rendelet), a tagállamok önkéntes gázkereslet-csökkentésére vonatkozó 15%-os célt ((EU) 2022/1369 rendelet, 2024 márciusáig meghosszabbítva), az önkéntes gázkereslet-összesítést ((EU) 2022/2576 rendelet; uniós energiaplatform), a csúcsórákon belüli villamosenergia-kereslet 10%-os és 5%-os csökkentésére irányuló célokat, valamint a magas energiaárak kezelését célzó, időben korlátozott vészhelyzeti beavatkozásokat ((EU) 2022/1854 rendelet). A jelenlegi szakpolitikai menetrendet továbbra is az energiabiztonsággal és az árak megfizethetőségével kapcsolatos aggályok vezérlik.

B. A belső energiapiac megvalósítása

A teljes mértékben integrált és megfelelően működő belső energiapiac megfizethető energiaárakat biztosít, megadja a zöld energiába való beruházásokhoz szükséges árjelzéseket, garantálja az energiaellátás biztonságát és megnyitja a legkevesbé költséges utat a klímasemlegesség felé.

A belső energiapiacra vonatkozó jogszabályok, amelyeket először a harmadik energiaügyi csomagban (2009–2014) vezettek be, a határokon átnyúló együttműködés és a tisztességes kiskereskedelmi piacok elvén alapultak. Az ezt követő csomagok a kockázatokkal szembeni felkészültségre, a koordinációra, a fogyasztóknak szóló ösztönzőkre, a dekarbonizációra és az energiaellátás biztonságára összpontosítottak. A társjogalkotók között folyamatban vannak a villamosenergia-piac szerkezetének megreformálásáról szóló intézményi tárgyalások (lásd a belső energiapiacról szóló, [2.1.9.](#) számú tájékoztatót).

C. Energiahatékonyság

Az EU energiahatékonysági politikájának sarokköve az új energiahatékonysági irányelv ((EU) 2023/1791 irányelv), amely az energiahatékonyság elsődlegességén alapul, és az EU 2030-ra szóló energiahatékonysági céljaként az uniós (indikatív) primerenergia-fogyasztás és végsőenergia-fogyasztás 11,7%-os csökkentését tűzte ki a 2020-as előrejelzésekhez képest. Ez legfeljebb 992,5 Mtoe-nek, illetve 763 Mtoe-nek felel meg. Az energiahatékonyság elsődlegességének elve megköveteli az uniós országoktól annak biztosítását, hogy az energiahatékonysági megoldásokat mind az energetikai, mind a nem energetikai ágazatokban figyelembe vegyék a tervezési, szakpolitikai és beruházási döntések során (lásd az energiahatékonyságról szóló, [2.4.8.](#) számú tájékoztatót).

D. Megújuló energia

A napenergia, a szélenergia, az óceánból nyert energia és a vízenergia, a biomassza és a bioüzemanyagok mind megújuló energiaforrások. Az energiapiacok önmagukban nem tudják elérni a megújuló energiaforrások kívánt szintjét az EU-ban, ami azt jelenti, hogy nemzeti támogatási rendszerekre és uniós finanszírozási rendszerekre lehet szükség. Az EU megújuló energiára vonatkozó politikájának elvei magukban foglalják az uniós energiaellátás diverzifikációját és a helyi energiaforrások fejlesztését, amelyek célja az ellátásbiztonság garantálása, valamint az Unió külső energiaforrásoktól való függőségének csökkentése. A megújuló energiára vonatkozó uniós politika sarokköve az új [\(EU\) 2023/2413 megújulóenergia-irányelv](#), amely a megújuló energiaforrásoknak az EU végsőenergia-fogyasztásában való részarányára vonatkozóan 42,5%-os célt határozott meg 2030-ra, célul tűzve ki a 45% elérését. Ebben különleges szerepet játszik a hidrogén, amely egy dekarbonizált energiahordozó. A különböző megújuló energiaforrásokkal kapcsolatban több stratégia és terv létezik (lásd a megújuló energiáról szóló, [2.4.9.](#) számú tájékoztatót).

E. A külső energiaügyi kapcsolatok megerősítése

Az orosz energiaimport fokozatos megszüntetésére vonatkozó döntést követően az EU jelenlegi külső energiapolitikáját energiaellátásának diverzifikálása vezérli. 2022 márciusában a [REPowerEU közlemény](#) a fosszilis gáz uniós felhasználásának jelentős és gyors, legalább 155 milliárd m³-es csökkentését javasolta – amely megegyezik az Oroszországból 2021-ben importált mennyiséggel –, és annak kétharmadát egy éven belül el kell érni. 2022 májusában a [REPowerEU tervvel](#) összhangban az EU nemzetközi partnerekkel működött együtt az ellátás diverzifikálása, a cseppfolyósított földgáz importjának biztosítása és az új csővezetékes gázszállítások növelése érdekében. Az Unió létrehozta az [uniós energiaplatformot](#), amely egy, a közös uniós gáz- és hidrogénbeszerzést támogató önkéntes koordinációs mechanizmus, és közzétette az [EU külső energiaügyi stratégiáját](#), amely Ukrajnát, Moldovát, a Nyugat-Balkán országait és a keleti partnerség országait támogatja.

F. Az energiaellátás biztonságának javítása

A jelenlegi uniós energiabiztonsági politika az energiaellátás biztosítására irányuló koordinációs intézkedéseket tartalmaz, valamint szabályokat a part menti létesítményekben bekövetkező balesetek, illetve az energiaellátás és a vészhelyzeti kőolaj- és földgázkészletek esetleges zavarainak megelőzésére és az azokra való reagálásra, ideértve a feltárási és kitermelési engedélyeket is. Az Ukrajna elleni 2022. februári orosz inváziót követően az energiaellátás biztonsága vált a fő energiaügyi prioritássá.

Az EU transzeurópai energiainfrastruktúrával kapcsolatos politikája a TEN-E rendeletek hatálya alá tartozik. A transzeurópai energetikai infrastruktúráról szóló, 2022 júniusában elfogadott [\(EU\) 2022/869 rendelet](#) tizenegy kiemelt jelentőségű folyosót határoz meg a különböző földrajzi régiókban a villamosenergia-, a tengeri hálózati és a hidrogéninfrastruktúra tekintetében. A rendelet meghatározza az uniós országokon belüli közös érdekű uniós projekteket ([közös érdekű projektek](#)) és az uniós és nem uniós országok közötti kölcsönös érdekű projekteket, megszünteti

az új földgáz- és olajágazatbeli projektek támogatását, és kötelező fenntarthatósági kritériumokat vezet be valamennyi projektre vonatkozóan. A transzeurópai energetikai infrastruktúráról szóló (EU) 2022/869 rendeletet az [\(EU\) 2021/1153 rendelettel](#) létrehozott Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz (2021–2027) finanszírozza.

Az [európai zöld megállapodás](#) részeként az Igazságos Átmenet Alap az a fő kohéziós eszköz, amely a szénorientált és karbonintenzív régiókat támogatja az alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiaforrásokra való átállásban.

G. Kutatási, fejlesztési és demonstrációs projektek

A [Horizont Európa](#) keretprogram, amely 2021-től 2027-ig tart, az EU-nak az energetikai kutatást támogató fő eszköze 95,5 milliárd EUR költségvetéssel (2018-as árakon számítva), amelyből 5,4 milliárd EUR a NextGenerationEU programból származik.

Az európai stratégiai energiatechnológiai terv ([SET-terv](#)) felgyorsította a klímasemleges energiarendszerek piaci bevezetését és elterjedését az alacsony szén-dioxid-kibocsátással járó technológiák segítségével. Tíz kutatási és innovációs technológiát és intézkedést határozott meg, amelyek lefedik a teljes innovációs láncot, beleértve a finanszírozást és a szabályozási keretet is.

A villamos energia dekarbonizációban betöltött jelentős szerepe miatt az akkumulátorokat mint villamosenergia-tároló eszközöket az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság kulcsfontosságú támogató technológiáiként azonosították. Az [akkumulátorokra vonatkozó stratégiai cselekvési terv](#) célja egy globálisan integrált, fenntartható és versenyképes akkumulátoripar kiépítése.

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

A Parlament mindig határozott támogatását fejezte ki a dekarbonizációt, a versenyképességet, a biztonságot és a fenntarthatóságot előtérbe helyező közös energiapolitika iránt. Számos alkalommal sürgette egyrészt a tagállamok közötti egységességet, eltökéltséget, együttműködést és szolidaritást a belső piacot jellemző jelenlegi és jövőbeli kihívások kezelése terén, másrészt valamennyi tagállam politikai kötelezettségvállalását.

A Parlament legutóbbi energiaügyi állásfoglalásai még relevánsabbá és ambiciózusabbá tették az uniós energiapolitikát alátámasztó valamennyi éghajlat-politikai és környezetvédelmi célkitűzést. 2019 novemberében a Parlament [kihirdette](#) az éghajlati és környezeti vészhelyzetet Európában. 2020 októberében [kérte](#) az összes uniós üvegházhatásúgáz-kibocsátás 2030-ig 60%-kal való csökkentésére vonatkozó cél kitűzését és legkésőbb 2025-ig a fosszilis tüzelőanyagokra vonatkozó összes támogatás fokozatos megszüntetését. A Covid19-világjárványra reagálva a Parlament megerősítette, hogy a zöld és digitális stratégiák az EU energiauniójának sarokkövei. 2022 szeptemberében ambiciózusabb célkitűzéseket támogatott az energiahatékonyság és a megújuló energia területén.

2022. március 1-jén a Parlament [elítélte](#) Oroszország Ukrajna elleni jogellenes, provokáció nélkül indított és indokolatlan katonai invázióját. 2022 áprilisában azonnali és teljes embargóra [szólított fel](#) az Oroszországból származó olaj-, szén-, nukleárisüzemanyag- és gázimport tekintetében. 2022 októberében a Parlament

[felszólította](#) az uniós országokat, hogy kerüljék el a kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartások energiaszolgáltatásból való kizárását és kilakoltatását, és sajnálatát fejezte ki amiatt, hogy a Bizottság számos javaslatát tanácsi rendelet formájában nyújtotta be az együttdöntési eljárás helyett. A Parlament számos egyéb állásfoglalást is elfogadott a konfliktus konkrét szempontjait illetően: üdvözölte Ukrajna és Moldova tagjelölti státuszának megadását és Grúzia „európai perspektíváját”; kérte az ukrajnai háború elől menekülő gyermekek és fiatalok fokozott uniós védelmét; továbbá hangsúlyozta a háború nőkre gyakorolt hatását.

A Parlament támogatja az energiaforrások és az ellátási útvonalak diverzifikációját is. Ezenkívül hangsúlyozta az összeköttetések bővítése érdekében a Közép- és Délkelet-Európát átszelő földgáz- és villamosenergia-hálózatok észak-déli tengely mentén történő összekapcsolásának, az LNG-terminálok diverzifikálásának és a csővezetékek fejlesztésének, ezáltal pedig a belső piac megnyitásának fontosságát. Kiemelve a kutatásnak a fenntartható energiaellátás biztosításában betöltött jelentős szerepét, a Parlament hangsúlyozta, hogy az új energiatechnológiák terén közös erőfeszítésekre, valamint további köz- és magánfinanszírozásra van szükség.

A témával kapcsolatos további információkért látogasson el az Ipari, Kutatási és Energiaügyi Bizottság [honlapjára](#).

Matteo Ciucci
11/2023

